

М. Г. Шемуда,

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ «ПРИНЦЕСА НЕСМІЯНА» А. А. МІЛНА

У статті уточнено сутність поняття літературної казки, а також розглянуто відмінності літературної та народної казки. Автором проаналізовано лінгвостилістичні особливості англійської літературної казки «Принцеса-Несміяна» А. А. Мілна. Виявлено, що автор широко використовує різні мовностилістичні засоби та прийоми, вдало надає експресивності тексту за допомогою різних лінгвостилістичних засобів, використовує підбори звучань, а текст казки є насиченим запитальними реченнями й майже повністю побудований на діалогах тощо.

Ключові слова: літературна казка, народна казка, лінгвостилістичні особливості.

В данной статье уточнено сущность понятия литературной сказки, а также рассмотрены различия литературной и народной сказки. Автором проанализированы лингвостилистические особенности английской литературной сказки «Принцесса-Несмеяна» А. А. Милна. Выявлено, что автор широко использует различные лингвостилистические средства и приемы, экспрессивность текста автор представляет с помощью различных лингвостилистических средств, использует подбор звучаний, а текст сказки насыщенный вопросительными предложениями и почти полностью построен на диалогах и т. п.

Ключевые слова: литературная сказка, народная сказка, лингвостилистические особенности.

In this article the essence of the literary tale concept is examined, the differences between the literary and folk tale are defined. The author analyzes the lingvostylistic characteristics of the English literary fairy tale «The Princess Who Couldn't Laugh» A. A. Milne. Revealed that the author makes an extensive use of various linguistic techniques, successfully provides an expressiveness of the text using different stylistic means, uses various sounds, the text of the tale is full of question sentences and almost entirely built on the dialogues and so on.

Key words: literary tale, folk tale, lingvostylistic characteristics.

Сьогодні увагу багатьох літературознавців привертає жанр літературної казки як такий, що формувався на основі фольклорної казки, але, тим не менше, характеризується низкою відмінностей. Літературна казка – авторський, художній, прозаїчний твір, який ґрунтується на фольклорних принципах, або є оригінальним. Це переважно фантастичний твір, що зображує пригоди вигаданих або традиційних казкових героїв і, в деяких випадках, орієнтований на дітей. Англійська казкова традиція містить багату спадщину літературних образів, гумору, незвичайних пригод, чарівних подій. Вона бере початок у кельтській міфології й разом з тим пов'язана численними нитками споріднення з європейським фольклором. За час самостійного існування англійські літературні казки стали носіями авторської свідомості, своєрідним узагальненням англійського духу й образу думки. У літературних казках (як і в народних) автори розкривають такі цінності, як істина, добро, справедливість, мужність, краса тощо.

Вивчення етапів становлення літературної казки та її лінгвостилістичних особливостей стало предметом дослідження таких вчених як: В. А. Бегак, Л. Ю. Брауде, Е. І. Иванова, Т. Г. Леонова, М. Н. Липовецький, М. М. Мещерякова, В. Є. Халізева, В. Д. Шинкаренко та ін.

Історія вивчення жанру літературної казки має вагомі здобутки, проте сьогодні в науці залишається нерозкритими питання, що стосуються лінгвостилістичних особливостей англійських літературних казок. Тож **метою статті** є визначення лінгвостилістичних особливостей літературної казки «Принцеса несміяна» А. А. Мілна.

Проаналізувавши визначення літературної казки В. А. Бегак, Л. Ю. Брауде, Т. Г. Леонової, М. Н. Липовецького, М. М. Мещерякової, В. Є. Халізева, за основу нами взято визначення Л. Ю. Брауде, яка під літературною казкою розглядає авторський, художній, прозаїчний твір, який ґрунтується на фольклорних принципах, або є оригінальним [1, с. 15]. Це переважно фантастичний твір, який зображує пригоди вигаданих або традиційних казкових героїв.

Виявлено, що англійська літературна казка характеризується індивідуалізацією казкового образу, автор розповідає про нього більш детально, героєві не притаманні певні типові риси. Персонажів у англійській літературній казці дуже багато, і вони зазвичай не повторюються в казках різних авторів. Письменники надають великого значення портрету та психологічній характеристиці героя, з метою більш глибокого розуміння образу, причому герой може перейти з категорії позитивних у негативні чи навпаки.

Варто зазначити, що текст англійської літературної казки простий, упорядкований, має високий рівень зв'язаності. Оскільки тексти казок переважно орієнтовані на дітей, вони не містять складних граматичних конструкцій, виражають логічні зв'язки між частинами висловлювання, в їх текстах присутні переважно прості речення. Часто зв'язок між окремими реченнями реалізується не за допомогою спеціальних граматичних засобів, а послідовністю їх розташування та ритміко-інтонаційними засобами. Також у текстах англійських літературних казок присутні незакінчені речення, що свідчать про незакінченість думки, або різку зміну теми розмови. Авторі англійських літературних казок активно використовують стилістичні засоби з метою надати свої творам власної самобутності та неповторності [3].

Визначено відмінності між літературною та народною казкою, які полягають в тому, що літературна казка може мати продуманий автором вільний сюжет, у народній казці сюжетна лінія підпорядкована певній схемі,

яку повинен дотримуватися оповідач, щоб зберегти канву розповіді. Крім того, система образів у літературній казці довільна, в народній – обумовлена традиціями та уявленнями про добрі і злі сили. Літературна казка, як і народна, може продовжувати національні традиції, але є плодом авторської уяви і в жанровому плані близька до сучасних видів пригодницької та фантастичної літератури [5].

«Принцеса-Несміяна («The Princess Who Couldn't Laugh»)» є однією з літературних казок А. А. Мілна. Заголовок казки, як це часто трапляється у англійських казках, характеризує головну героїню, котра ніколи не сміялася. Текст казки належить до художнього функціонального стилю, а сама казка насичена численними мовними засобами, які автор використовує переважно для опису персонажів.

Характеристики персонажів казки дають можливість зрозуміти, що в основі казки лежить *антитеза*. Граф Ролло та Хоппо є контрастними втіленнями добра і зла, естетичним вираженням яких є прекрасне та огидне. Контраст між позитивними та негативними героями автор реалізує через описи зовнішності та характеру героїв. Ось так А. А. Мілн описує графа Хоппо, сина канцлера:

«Now the Chancellor had a son, the young Count Hoppo, a fellow of no great learning, nor beauty, nor bravely, a fellow in feed, of no personal attraction what so ever, but a young man esteemed in his family as a jester [8, p. 13]».

Зовсім протилежно описує автор графа Ролло:

«Then a third young man came forward and this was the Count Rollo. Tall and handsome he was, and of a pleasant smiling countenance, so that the Princess thought to herself: if only he would win, and not that horrid Count Hoppo [8, p. 17]».

Отож, ми бачимо, що протиставлення побудоване на використанні позитивних та негативних мовно-виражальних засобів: *enimeti*, *інверсія*. Також цей контраст виражений абсолютно різним ставленням Принцеси до цих двох героїв. Крім того, автор показує контраст за допомогою опису вчинків героїв: «Now this was the last trial between them, wherefore each had spent the night in anxious preparation for the tomorrow, Rollo wondering which of the few stories he had left untold would be most likely to amuse the Princess and Hoppo thinking of a plan how at the same time he might win the Princess and discomfort his rival [8, p. 12]».

Варто зауважити, що у тексті казки «Принцеса-Несміяна» майже відсутні описи зовнішності персонажів. Категорія простору-часу у казці невизначена. Нам невідомі час і місце дії казки. Ми можемо лише здогадатись, що дія казки відбувається в невідомому королівстві, декілька століть назад, про що свідчать Король, як правитель держави, наявність придворного Блазня, графські титули тощо, які існували ще за часів Середньовіччя.

Провівши аналіз лексико-стилістичного матеріалу, використаного у казці, ми визначили, що автор у своєму творі активно використовує *гіперболу*. Гіперболічність у казці є будь-яким перебільшенням від норми. У казці «Принцеса-Несміяна» цей художній засіб присутній майже у всіх епізодах. Явною гіперболою виступає ставлення автора до Принцеси – він називає її не інакше, як «досконалістю» та значно перебільшує її особисті якості: м «She was sweet, she was good, she was beautiful, perfection itself [8, p. 3]».

Також гіпербола присутня в описах суспільного життя, як, наприклад, в уривку, де автор зазначає, що в змаганні жартами й загадками взяли участь всі молодики країни:

«So in their turn, all the young men of the country put their riddles and told their stories, not only on that day, but on many other days [8, p. 11]».

«Her laughter pealed round the Palace walls [8, p. 21]».

Також у казці присутня велика кількість *enimeti*, що виражають індивідуальне ставлення автора та його особисту оцінку подій та персонажів казки. Епітет є сильним засобом передання читачеві емоцій автора: «a good story», «a clever riddle», «a loud roasing noise», «funny story», «sudden laughter», «happy enjoyment», «Young Count Rollo», «faithful people», «those with humorous riddles or merry jests to tell», «but there is another difference».

Текст казки насичений *порівняннями*, утвореними на подібності двох предметів, що належать до різних класів:

«It was as if somebody pressed a button inside her [8, p. 5]».

А. А. Мілн вдало використовує *метафору*:

«Their eyes spoke to each other», «the pride of his heart», «gravity of her face», «her eyes cried to him», «roaring with laughter», «She thrilled and gurgled and choked, and choked and gurgled and thrilled [8, p. 7]».

Наступним авторським прийомом є вживання *метонимії*:

«A dozen hands helped her to her feet, and supported her again to the side of her father, who comforted her with Royal Words [8, p. 26]».

Вживання А. А. Мілном в казці грифонів істотно поживляє діалогічну мову героїв, тим самим зближуючи читача з персонажами. У казці «Принцеса-Несміяна» присутні такі *грифони*, як імітація сміху героїв казки, зокрема Короля:

«- Ha- ha – ha – ha, went the King,

Ha- ha – ha – ha – ha. Ha- ha [8, p. 5]».

Саме використання грифона допомагає читачеві наочно побачити силу сміху, а автору – виділити важливий момент казки. Крім грифонів письменник вживає *контекстуальні синоніми*:

«She trilled and gurgled and choked, and choked and gurgled and trilled [8, p. 22]».

Відмінною особливістю літературної казки А. А. Мілна від будь-якої народної і явним авторським прийомом є *гра слів*, яка широко використовується автором.

«A bird can fly, Your Majesty, but a fly cannot bird [8, p. 17]».

У другій частині речення відсутнє дієслово, тому коли граф Ролло говорить це Принцесі, вона не сміється, оскільки не розуміє сенсу. Вона лише запитує: «But what is birding ? [8, p. 17]». Королю сподобався цей жарт,

тому він весело засміявся. Така гра слів у жарті показує нам, що Принцеса сприймає все серйозно і така дурість не здається їй смішною.

Ще одним характерним стилістичним прийомом у казці є вживання *алітерації* – посилення образотворчості тексту шляхом повторення приголосних звуків:

«*So young Count Rollo married the Princess, and they lived and loved and laughed happily together for many years than I can remember* [8, p. 27]».

Наступним стилістичним прийомом, до якого вдається письменник є *повторення*:

«*Nothing that he could say or do, nothing that the Court Fool could say or do, changed the gravity of her face* [8, p. 20]».

Також автор використовує *анафори* з метою посилення ефекту розповіді:

«*Y-yes*», *said Hoppo, a little annoyed. «Yes, exactly* [8, p. 10]».

«*A fly and a bird*», *murmured the King to himself, «a fly and a bird, a fly and a bird, a fly and a bird* [8, p. 8]».

Наступним стилістичним засобом, присутнім у тексті казки є *анадиплозис*:

«*My dear*», *said her father, «you missed the point of the joke. The point of the joke was that if you said* [8, p. 11]».

Час дії казки нам невідомий, проте ми можемо визначити, що події відбувалися досить давно, оскільки А.

А. Мілн активно вживає *архаїзми*:

«*Court Fool*», «*King*», «*Princess*», «*Chancellor*», «*Count*», «*Royal Highness*», «*Your Majesty*», «*Tray sir*».

Також у казці присутні *вигуки*:

«*Oh!*» *gasped the Princess* [8, p. 20]».

«*Fancy that now!* [8, p. 25]».

У тексті казки «Принцеса-Несміяна» присутня велика кількість *запитальних речень*:

«*What do you say, my love?* [8, p. 7]».

«*And half the Kingdom?* [8, p. 7]».

У багатьох реченнях, з метою узагальнення очевидної думки автор використовує *риторичні запитання*:

«*Yes I see it's a joke, Father, but why do you make that noise about it?* [8, p. 4]».

«*But why else should a dragon cross the road?* [8, p. 8]».

Отже, нами було проаналізовано лінгвостилістичні особливості літературної казки «Принцеса-Несміяна»

А. А. Мілна. Стиль тексту літературних казок автора доводить, що особливість його письма полягає не стільки в інтенсивності використання тих чи інших засобів, скільки в їхньому варіативному комбінуванні.

Виявлено, що в основі казки лежить антитеза, заснована на зіставленні втілень у тексті добра і зла. Автор широко використовує різні мовностилістичні засоби та прийоми, такі як повторення, грифони, метафори, метонімії, анафори, порівняння, контекстуальні синоніми, гіперболи, а також епітети та інверсії. Крім того, з метою посилення образотворчості тексту, А. А. Мілн використовує алітерацію та асонанс. Текст казки насичений запитальними реченнями та майже повністю побудований на діалогах. Автор вдало надає експресивності тексту за допомогою полісидентону та асидентону. Автор чітко виражає власне ставлення до створених ним персонажів. Основною характерною рисою літературної казки «Принцеса-Несміяна» є психологізм і динамізм особистостей. У тексті казки майже відсутні описи зовнішності персонажів, автор надає їм конкретних рис, описуючи риси їхнього характеру та вчинки. У казках А. А. Мілна часто також використовуються підбори звучань. У цьому, як і в інших своїх стилістичних прийомах, англійський письменник показує глибоке проникнення в дитячу психологію.

Ми зробили висновок, що англійська літературна казка, яка останнім часом викликає особливий інтерес у літературознавців та лінгвістів, є унікальним літературним явищем, розрахованим як на дитячу, так і на дорослу публіку. Вона має навчальні моральні та художньо-естетичні цінності, змінює світогляд людей. А. А. Мілн, як представник жанру літературної казки зробив неоціненний вклад у світову літературу, адже його твори живі, насичені, цікаві, подобаються як дорослим, так і дітям.

Література:

1. Брауде Л. Ю. Скандинавская литературная сказка / Л. Ю. Брауде. – Л. : Высш. шк., 1999. – 210 с.
2. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка / И. Р. Гальперин. – М. : Высш. шк., 1991. – 205 с.
3. Липовецкий М. Н. Поэтика литературной сказки / М. Н. Липовецкий. – М. : Наука, 1992. – 328 с.
4. Літературознавча енциклопедія / [під ред. Ю. І. Ковалів]. – К. : Академія, 2007. – 559 с.
5. Овчиннікова Л. В. Англійська літературна казка ХХ століття. Історія, класифікація, поетика / Л. В. Овчиннікова. – М. : Наука, 2003. – 312 с.
6. Смолярова Н. В. Детский «недетский» Винни-Пух / Н. В. Смолярова // Новое литературное обозрение, 2008. – 44 с.
7. Children's Literature / Edited by Peter Hunt. – Oxford, 1995. – 217 p.
8. Milne A. A. Prince Rabbit and the Princess who couldn't laugh / Alan Alexander Miln. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goofy.narod.ru/pooh/online/lib/>